

NODAL EGEMENLİK VE SAVUNMA EKOSİSTEMİ

Uluslararası sistem, gücün dikey bir hiyerarşide toplandığı geleneksel dönemden, akışların ve ağların belirleyici olduğu post-hegemonik bir düzene evrilmektedir. Artık devletlerin gücü, sahip oldukları maddi kapasite stoklarından ziyade, küresel ağlar içindeki konumları ve üstlendikleri sistemik işlevlerle ölçülmektedir.

Prof. Dr. Arzu AL - Yusuf Girayalp ATAN

21. yüzyılın bu yeni jeopolitik topografyasında asıl soru “kimin daha büyük” olduğu değil, “akışları kimin kontrol ettiği” haline gelmiştir. Nitekim 28 Şubat 2026 tarihinde ABD-İsrail ittifakının İran’a yönelik başlattığı saldırılar sebebiyle İran’ın Hürmüz Boğazı’nı kapatması bu düğüm noktası olma ve vazgeçilmezlik ilişkisini gösteren en kritik göstergedir.

Türkiye’nin savunma sanayiindeki teknolojik sıçraması, bu yeni sistemde bir düğüm noktası (nodal nokta) oluşturma çabası olarak okunmalıdır. Savunma kapasitesinin yerleşmesi; ekonomik dayanıklılık, teknolojik bağımsızlık ve diplomatik manevra alanı arasındaki organik bağı tahkim ederek, ülkeyi hiyerar-

Türkiye’nin savunma sanayiindeki teknolojik sıçraması, bu yeni sistemde bir düğüm noktası (nodal nokta) oluşturma çabası olarak okunmalıdır. Savunma kapasitesinin yerleşmesi; ekonomik dayanıklılık, teknolojik bağımsızlık ve diplomatik manevra alanı arasındaki organik bağı tahkim ederek, ülkeyi hiyerarşinin basamaklarından çıkarıp ağların merkezine yerleştirmektedir.

şinin basamaklarından çıkarıp ağların merkezine yerleştirmektedir.

Türkiye’nin savunma sanayiindeki bugünkü kararlılığını anlamak için, geçmişin stratejik yalnızlık ve teknolojik ambargo dönemlerini küresel sistemin dikey yapılarıyla birlikte değerlendirmek gerekir. UPE literatüründe bağımlılık ilişkileri üzerinden incelenen askeri tedarik süreçleri, Türkiye için uzun süre bir egemenlik kısıtlaması olarak tezahür etmiştir. 1964 yılındaki Johnson Mektubu, müttefiklik ilişkilerinin dahi ulusal çıkarlar söz konusu olduğunda ne denli kırılgan olabileceğini gösteren ilk büyük şoktur. Bir müttefikin, kendi envanterindeki silahların kullanımına dair koyduğu şartlı egemenlik ipoteği, Ankara’nın dış politika manevra alanını adeta felç etmiştir.

1 Arzu AL, TESAM Yüksek İstişare Heyeti üyesi, Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü

2 Yusuf Girayalp Atan, Ekonomist

1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sonrası uygulanan silah ambargosu, bu bağımlılığın sadece siyasi bir baskı aracı değil, doğrudan bir operasyonel tehdit olduğunu tescil etmiştir. Yedek parça tedarik edilememesi sebebiyle uçakların kalkamadığı, tankların hareket kabiliyetini yitirdiği bu süreç, yerli sanayinin kurulması noktasında toplumsal bir mutabakat doğurmuştur. Bugün dünya çapında teknoloji ihraç eden kurumların temelleri, o yılların mahrumiyet ve ambargo ikliminde atılmıştır. Savunma sanayii Türkiye’de sadece bir ekonomik sektör değil, ulusal haysiyetin ve stratejik direncin sembolüdür. Geçmişin bu acı tecrübeleri, savunma sanayiinin neden bir tercih değil, varoluşsal bir zorunluluk olduğunu devlet aklına yerleştirmiştir.

Türkiye’nin ulaştığı kapasite, devletin stratejik planlaması ile özel sektörün dinamizminin birleşmesiyle oluşan özgün bir ekosistem modeline dayanmaktadır. Savunma Sanayii Başkanlığı koordinasyonunda ilerleyen bu yapı, kaynakların verimli kullanımını sağlarken, özel teşebbüslerin karar alma hızını ve küresel pa-

zarlama kabiliyetini sürece dahil etmektedir. ASELSAN, TUSAŞ, ROKETSAN ve HAVELSAN gibi vakıf iştirakleri, pazarın kısa vadeli kâr mantığından ziyade ulusal güvenlik öncelikleriyle hareket ederek teknolojik altyapıyı kuran birer akademi işlevi görmektedir. Bu şirketlerin onlarca yıllık Ar-Ge birikimi, sistemlerin entegre çalışma disipliniyle birleşerek yüksek teknoloji mühimmat üretiminde Türkiye’yi farklı bir lige taşımıştır.

Vakıf şirketlerinin açtığı yolda yükselen özel sektör devleri, özellikle insansız sistemler ve yapay zekâ entegre harp araçları alanında dünyada takip edilen bir ekol yaratmıştır. Bu savunma ekosistemi, binlerce KOBİ’yi kapsayan devasa bir tedarik zincirine dönüşerek ekonominin geneline yayılan bir teknoloji transfer merkezi görevi üstlenmektedir. Bir füze başlığındaki hassas sensör teknolojisi veya bir İHA’nın kontrol yazılımı; otomotivden sivil havacılığa, optik sistemlerden siber güvenliğe kadar birçok alanda yerli katma değer oluşturmaktadır. Savunma sanayii, sanayileşme sürecinin lokomotifine haline gelerek, ülkenin yük-

sek teknoloji ihraçat sepetini genişletmekte ve nitelikli iş gücü için devasa bir istihdam alanı oluşturmaktadır.

Küresel sistemin tek kutuplu yapıdan çok kutupluluğa evrildiği, güç merkezlerinin Batı'dan Doğu'ya kaydığı bir dönemde, savunma ihracatı Türkiye'nin yeni diplomasi enstrümanı haline gelmiştir. Kilogram başına değeri binlerce doları bulan yüksek teknoloji odaklı bu yapı, cari açığın finansmanında ve döviz girdisi sağlanmasında hayati bir rol oynamaktadır. İhracatın Orta Asya, Afrika ve Körfez hattındaki yayılımı, Türkiye'nin küresel ölçekteki imajının nitelikli teknoloji üreticisi olarak tescillenmesini sağlamıştır. Bu durum, hiyerarşinin en tepesine tırmanma çabasından ziyade, sistem içerisinde "vazgeçilmez bir düğüm noktası" olma stratejisini desteklemektedir.

Bir aktöre gelişmiş mühimmat veya hava savunma sistemi satmak, o aktörle sadece ticari değil, on yıllara sâri bir lojistik ve stratejik bağ kurmak demektir. Türkiye, teknoloji transferi odaklı paylaşım modelleriyle, geleneksel silah tedarikçilerinin kısıtlayıcı politikalarına karşı güvenilir bir alternatif inşa etmiştir. Bu yaklaşım, Ankara'nın masadaki pazarlık gücünü artırırken, savunma iş birliği anlaşmaları üzerinden kalıcı bölgesel iş birliği havzaları oluşturmaktadır. Dış politikada "dengeleyici güç" rolü, ancak yerli savunma kapasitesinin sunduğu bu lojistik bağımsızlık ve manevra alanı sayesinde sürdürülebilir hale gelmektedir. Güç artık sadece namu ucunda değil; bu teknolojik ağların kontrolünde ve sistemik işlevlerin sürekliliğindedir.

Türkiye, bu krizde aktif tarafsızlık politikasını sürdürürken, sahip olduğu yerli savunma kalkanı sayesinde bölgesel ateşin sınırlarına sıçramasını engellemiştir. Savaşın yıkıcı doğası, yerli savunma sanayiinin neden bir lüks değil, hayatta kalma unsuru olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır. Türkiye, sadece askeri gücüyle değil, istikrar üreten "nodal" vasfıyla öne çıkmaktadır.

28 Şubat 2026 tarihinde patlak veren ABD-İsrail-İran savaşı, küresel sistemin kırılma anı ve ağ merkezli harbin yıkıcı etkisini net bir şekilde ortaya koymuştur. Çatışmanın seyri, geleneksel savaş doktrinlerinin yerini tamamen sürü dronlar, hassas güdümlü balistik füzeler ve siber harp unsurlarına bıraktığını doğrulamıştır. Türkiye, bu krizde aktif tarafsızlık politikasını sürdürürken, sahip olduğu yerli savunma kalkanı sayesinde bölgesel ateşin sınırlarına sıçramasını engellemiştir. Savaşın yıkıcı doğası, yerli savunma sanayiinin neden bir lüks değil, hayatta kalma unsuru olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır.

İran'ın vekil güç ağının zayıflamasıyla oluşan boşlukta Türkiye, sadece askeri gücüyle değil, istikrar üreten "nodal" vasfıyla öne çıkmaktadır. Savaşın ardından şekillenecek olan yeni düzende, teknolojik otomiye sahip ülkeler kural koyucu vasfına sahip olacaktır. ROKETSAN'ın envantere giren yeni nesil caydırıcı sistemleri, bu istikrarsız coğrafyada Türkiye'yi "güvenli ada" konumuna yükseltmektedir.

Bu süreçte 2026 savaşının en sarsıcı jeopolitik çıktılarının biri, Körfez

ülkelerinin geleneksel savunma mimarilerindeki yapısal çöküş olmuştur. On yıllardır savunma stratejilerini neredeyse tamamen ABD menşeli sistemlere ve Washington'un güvenlik şemsiyesine bağımlı kılan Körfez aktörleri, çatışmanın sıcak fazında bu bağımlılığın asimetric maliyetleriyle yüzleşmiştir. Washington'un önceliklerinin değişmesi veya tedarik süreçlerindeki siyasi kısıtlamalar, ileri teknolojiye sahip olmalarına rağmen bu ülkelerin kendi egemenlik

alanlarını savunmada yetersiz kalmalarına sebebiyet vermiştir. Hava savunma sistemlerinin belirli bir eşiğin üzerindeki saldırılarda stratejik bir 'veto' mekanizmasına dönüşmesi, bu devletlerin hem ekonomik altyapılarını hem de enerji güvenliğini ciddi bir risk sarmalına sokmuştur.

Söz konusu güvenlik krizi, Körfez başkentlerinde "mutlak bağımlılığın stratejik bir zafiyet" olduğu gerçeğini tescil etmiştir. Bu noktada, bölgesel krizin en sert döneminde operasyonel rüştünü ve teknolojik bağımsızlığını sahadaki somut sonuçlarla ispatlayan Türk savunma sanayi ürünleri, sadece bir alternatif değil, stratejik bir zorunluluk olarak öne çıkmaktadır. Siyasi şartlara bağlı olmayan, sürdürülebilir lojistik destek sunan ve ağ merkezli harp yeteneğiyle asimetrik tehditlere karşı kesin sonuç üreten Türk sistemleri, Körfez ülkeleri için yeni dönemde savunma tedarikinin ana eksenini oluşturacaktır. Bu talep kayması, Türkiye'nin bölgedeki "nodal" konumu-

nu pekiştirerek, savunma iş birlikleri üzerinden kurulan yeni ve daha dengeli bir bölgesel güvenlik ekosisteminin kapılarını aralamaktadır.

Geleceğin harp sahası veri ve algoritma odaklıdır. Milli Muharip Uçak ve uzay tabanlı istihbarat çalışmalarıyla bu dijital devrimin ön saflarında yer almak, yeni oluşan küresel sistemde stratejik ağırlığı perçinlemektedir. Türkiye, lojistik koridorların, enerji vanalarının ve diplomatik aracılık kapasitesinin modern egemenlik anlayışını "Nodal Egemenlik"e dönüştürdüğü bir süreci yönetmektedir.

Savunma sanayiindeki teknolojik birikim, ülkenin genel sanayi altyapısına yeni standartlar getirmektedir. Kalite kontrol süreçlerinden malzeme bilimine kadar her alanda yükselen çıta, yabancı yatırımcılar için Türkiye'nin yüksek nitelikli üretim üssü olma cazibesini artırmaktadır. Ekonomik açıdan bakıldığında, savunma sanayii sadece devlet bütçesinden pay alan bir gider kalemi değil, yarattığı ihracat potansiyeli ve ni-

telikli istihdamla ekonomiyi büyüten bir kaynaktır. Binlerce genç mühendisin bu sektörde istihdam edilmesi, beşerî sermayenin korunması ve beyin göçünün tersine dönmesi noktasında hayati bir motivasyon kaynağıdır.

Uluslararası sistemde devletlerin gerçek gücü, artık sadece askeri birliklerin niceliği ile değil, o birliklerin arkasındaki üretim sürekliliği ve yazılım bağımsızlığı ile ölçülmektedir. Türkiye, savunma sanayiindeki dikey entegrasyonu sayesinde, küresel kriz dönemlerinde dahi tedarik zinciri kesintilerine uğramadan üretim yapabilen nadir ülkelerden biri haline gelmiştir. Bu durum, dış kaynaklı ekonomik yaptırımları ve siyasi baskıları işlevsiz kılan en önemli savunma hattıdır. Stratejik otonomi, küresel sistemin fırtınalı geçiş dönemlerinde dışarıdan gelen dayatmalara karşı direnç gösterebilme kapasitesidir.

Abdülhak Molla'nın asırları aşan "Bu mesel ile bulur cümle düvel fevz-ü felâh; Hazır ol cenge eğer ister isen sulh-ü salâh" beyti, uluslararası ilişkiler literatüründeki klasik Si vis pacem, para bellum düsturunun ötesine geçerek; gücü, barışın hem teminatı hem de kurucu unsuru olarak tanımlamaktadır. Günümüz Türkçesiyle, devletlerin kurtuluş ve istikrarının ancak muhtemel bir çatışmaya her an hazır bulunmakla mümkün olacağını vurgulayan bu ifade, modern savunma stratejilerinin ontolojik zeminini oluşturmaktadır.

Savunma sanayiindeki gelişim, Türkiye'nin küresel sistemdeki yapısal dönüşümlere verdiği proaktif ve metodolojik bir cevaptır. Maddi güç stok-

larının dikey hiyerarşisinden, sistemik vazgeçilmezliklerin yatay ağlarına geçiş sürecinde; yerli savunma sanayii en güçlü nodal egemenlik aracıdır. Johnson Mektubu'ndan bugün ulaşılan yüksek teknoloji seviyesine kadar geçen süreç, bir devletin bağımlılık sarmalını aşma çabasının ötesinde, yeni dünya düzenine hazır olma hikayesidir. Teknoloji geliştiren ve ihraç eden bu yapı, stratejik otonomiyi perçinlerken ekonomik refahı da yukarı çekmektedir. Savunma kapasitesi, diplomasiinin başarısız olduğu

noktada başvuru bir enstrüman değil, diplomasiinin başarılı olmasını sağlayan temel zemindir.

2026 savaşının ardından kurulan yeni dünya düzeninde Türkiye, savunma teknolojileriyle tahkim edilmiş bağımsız duruşuyla bölgesel barışın kilit taşıdır. Savunma sanayii, sadece ordunun envanterini güçlendirmekte; ülkenin refahını, güvenliğini ve küresel itibarını koruyan en güçlü yapısal unsur olarak yükselmektedir. Yerli ve milli üretim vizyonu, Türkiye'nin bölgesel liderlik potansiyelini gerçeğe dönüştüren en somut dayanaktır. Bu teknolojik dönüşüm, dış

politikada daha etkin, ekonomide daha dayanıklı ve geleceğe daha emin adımlarla ilerleyen bir Türkiye'nin en güçlü ifadesidir. Türkiye artık sadece bir bölge ülkesi değil, küresel sistemik akışların güvenliğini sağlayan vazgeçilmez bir "Bölge Üstü" bir aktördür.

Yerli ve milli üretim vizyonu, Türkiye'nin bölgesel liderlik potansiyelini gerçeğe dönüştüren en somut dayanaktır. Bu teknolojik dönüşüm, dış politikada daha etkin, ekonomide daha dayanıklı ve geleceğe daha emin adımlarla ilerleyen bir Türkiye'nin en güçlü ifadesidir. Türkiye artık sadece bir bölge ülkesi değil, küresel sistemik akışların güvenliğini sağlayan vazgeçilmez bir "Bölge Üstü" bir aktördür.